

# مستطابق

در سعادته باب عالی جاده سنده  
اداره مخصوصه  
محل اداره :

افطار :  
مسکونه موافق آثار جدید مع المنوبه  
قبول اولنور  
درج ابدلی آثار اعاده ارتقا

دین ، فلسفه ، ادبیات ، حقوق و علوم دین باحث هفته لقا رساله در

مؤسسه : ابوالعلا زین العابدین - ح . اشرف ادیب

| سنه لکی | القی آیانی |
|---------|------------|
| ۶۰      | ۲۰         |
| ۸۰      | ۴۰         |
| ۸۰      | ۴۰         |

در سعادته

ولایاتده

مملکت اجنبیه ده

تاریخ تاسیسی :

۱۱ نمرز ۳۲۴

در سعادته نسخه بی ۵۰ پار در

قبیلادن مقوا بورو ایله کوندریایر سه سنوی  
۲۰ غروش فضله آلنیر

در سعادته بوسته ایله کوندریایر سه ولایات بدلی اخداولنور

# تِلْخَاجَاكْ

## یادماضی

- مایند -

بالامتحان مکتبه کیردک . بر بچق سنه قدر دوامدن صوکره بعض ذواتک توصیه می اوزرینه بن اواناده کشاد ایدلمش اولان دارالفنونه کچدم . فقط برمدت مرور ایدر ایتمز دولتجه اوزمانه عائد بعض مطالعاته مبنی دارالفنون قیاندیفندن اورادن ایدیلجه جک استفاده دن محروم قالدیم . بو ایکی مکتبهده بالخاصه خوشلانیدیم درس لر : جغرافیا ایله حلمی افندیکنک تاریخ عمومی ، منیف پاشانک علم ثروت ، عزیز بک حکمت طبعیه ، ویدینلی توفیق پاشانک ریاضیه درس لر ایدی . او تاریخلرده ملکیه مکتبی دارالمعلمین ایله برابر قوغه جیلرده مترجم رشدی پاشانک قوناغنده ، دارالفنونده شمعی چنبرلی طاشده معارف نظارتنک بولندینی بنا ایدی .

مکتبه دوام ایستدیکم زمانلر بر معتاد صباحلری پک ارکن اویانور ودرس لر می مطالعه ایستدکن صوکره خواجه شوکت افندی مرحومک درس اوقوتدینی جامعہ ، درس دن صوکرده اوه دونمک مشکل اولدیفندن اورادن طوغریجه مکتبه کیدر ایدم .

بر عادت واردرکه درس عام خواجه لرینک مشهورلری درس لرینی ایلرویه کوتوردکن صوکره هر سنه باشلرنده منسوب اولدقلری سلاطین جامعلرنده برمدت تدریس ایدرلر . بعده مناسب کوردکلری جوار جوامع و مساجد دن برنده اوقودرلر . بواعتیاده مبنی خواجه مرحومده اکثری حافظ پاشا جامعی ایله آره صیره چرچر ، دولکرزاده ، سراج خانه باشنده واقع حسین پاشا ، آت بازار ی جامعلرنده وکاهی فاتح تاو خانه سنک درس خانه سنده ( علی الاکثر هر مدرسه ده بر درس خانه واردر ) درسه چیقاردی .

فائده

[ تاو خانه دینیلن بو دارالخیر فاتح عمارتنک اتصائلده فی الاصل عجزه نک اسکان و ایوالری ایچون انشا ایدلمش مؤسساتدن ایکن کیت کیده مدرسه اولمشدر . عجزه ایچون بنا اولان مؤسسه یه « تابخانه » ویاخوده ( بآ ) یرنده ( واو ) ایله « تاو خانه » دینور . فارسیده ( تاب ) ویاخود ( تاو ) کله سی حرارت ، توان و طاقت معنایرینه کلدیکنه و لم جوع و درد تعیش ایله تاب و توانی کسلمش بیچاره کان بونوع مؤسسات خیریه ده ییوب ایچدکلری کبی صغوق کونلرده ده ایصینوب شدائد برددن محافظه اولندقلریچوندرکه مؤسسات مذکوره بواسم ایله تسمیه ایدلمشدر . کتب لغتدن ( مصباح ) ده بیان اولمشدرکه فقرا ایچون بنا قلزان محله عربیده رانک کسریله « رباط » اطلاق اولنور . خانه ده نقل ایدلکی اوزره انسانک تصدق ایلدیکی شیلرک افضل « رباط » بنا ایتمکدر - انتهى ] .

ایکندیدن اول مکتبدن چیقلدینی جهتله جامعده ایکندی درس لرینه یتیشوردک و پک چوق کره درس دن صکره محمود افندیله بر محله اجتماع ایلوب او کون اوقودیغمز درس لری مناوبه ایله بری بریمزه تقریر ایدرک کیجه نک ساعت برینی بویلا دیغمز اولوردی .

## ایکینجی قسم

هزار مناظر والوان اولان کذرکاه حیاته نکاشته صحیفه بیان اولدینی اوزره برمدت قطع مراحل ایدلدی . صکره حیاتک بر دوره جدید سنه داخل اولدق . نظارت اوقاف هایونده مصارف عمومیه مدیری ایکن ارتحال داربقا ایدن برادریم راسم بک تاهل ایدوب خانه پدردن آیرلدینی بر زمان ایدی که برکون ایکندی درس نده ایکن ادرنه قیوسنده یانغین وار دیه پرولوله قوپدی . اوه کلدیم ، والده یی محزون و مکدر کوردیم . نیجه استرحام و اصرار اوزرینه کرا اوینک یاندیغنی بر چوق تسلیت لریله برابر سویلدی که اوتسلیتلره کندیسنک ده ا محتاج بولندینی دوکدیکی کوزیاشرندن نمایان اولیوردی . بللی ایتمدم ، بالعکس بن کندیسنه تسلیت ویردم . فقط بنی بردوشونه در آلدی . ذاتا صنیق ایکن شمعی بتون بتون مختل اولان معیشتمز بر بقال دکانیله بش اون غرو شلق سهمه منحصر قالدی . بوکیمه یتیشه جک ؟ مانع تحصیل اولیه جق بر معیشت تدارکی لازم . بوزرده ؟ .. دوشونه دوشونه نهایت ادرنه قیوسی خارچنده قبرستانک ایوب جهتدن منتهارینه طوغری محله واقع مصطفی پاشا درکاهنده شیخ یحیی افندی مطبعه کشاد ایتمش ایدی ، اوراده مصححک ایتمکه ذهنده قرار ویردم . درس شریک لرمزک متحیزان اذکیاسندن جمعی مصطفی افندی مرحوم بودرکاهده یاتوب قالقار و مطبعه ده مصححک ایدردی . بنده اکار فیک تصحیح اولدم . زمان موسم شتا ایدی . صباح اذاندن برایکی ساعت اول اودن قالفوب مطبعه یه کیدردیم . کیدر ایکن داخل سورده قورقاز ایدم . فقط قلعه قیوسندن چیقوب تام قبرستان ایچندن کچن یوله توجه ایدنجه قورقغه باشلار ایدم . هله زلالی چشمه سنک او بر طرفی صیق صیق سروی اغاچلری و بتون بتون قبرستان ایله محاط اولوب ذاتا کوندوزلری بیاه مخوف اولدینی جهتله ظلمت لیده وحشت و مهابتی بر قاچ درجه ده ارتدینی کبی بعضاً فورطنه لی زمانلرده بو حاله سروی آغاچلرینک اودهشت انکیزایکی تیلری ده انضمام ایستیکندن اورالره کلدیکم وقت یورکه بستیون خوف ویم استیلا ایدردی . بونکچون علی الاکثر زلالی چشمه سنک یاننده بر قاچ ثانیه خوف و تردد اره سنده توقف ایستدکن صکره جان هولیه ایلرویه طوغری قوشه رق صولنی تاتکیه نک کوشه باشنه مصادف دیواری اوکنده آلوردیم . باقدم اولیه جق ، بو تصحیح وظیفه سنی صکره لری کوندوزه چویردم . کوندوزکی مشاغل و مطالعاته مانع اولماق اوزره صباح وقتنی ذاتا کندیم انتخاب ایتمشیدیم .

بو ائنده « عبرت غزته سی انتشار ایلدی . سر محرری ادیب اعظم کمال نامق بک مرحوم ایدی . غزته یه بر ایکی مقاله یازوب کوندورمش

ایچون ایرادینہ مجبور اولدیغیز یوقاریکی فصللر بو آدملرک محاط اولدقلری ضلالی کوسترمهیه ، جهان علمده کی موقعلرینی آکلاتمهیه ، الحاصل بونلری معارف حاضرہ نک حامیسی ، علمک رکن اعظمی ، فلسفہ عملیه نک قطبی ظن اولنان بعض غافل شرقیلرک بیلیمیه رک چیقاردقلری اوج موہوم رفعتدن حسیض محقریتہ ایندیرمهیه بالغامبلغ کافی ایسه ده بزشمیدی برده ( الحادک حضور علمده کی موقعی ) نامی التندہ بر فصل یوروتمک ایستہ یورز ؛ تاکہ اولیلہ اک جلی بدیہ پاتی انکار درکہ لرندن علمک پک عالی اولدینی ، اونی قلوب انسانیتده کی نور ایمانی اطفایہ آلت اتخاذا ایتک مقصدیلہ مجنونانہ حرکاتہ قالیقشان بر طاقم اسافلہ قوۃ الظہر اولمایہ هیچ بر زمان تنزل ایتیمہ جکی براہین محسوسہ ایلہ ثابت اولسون .

علم نہدر ؟

اعصار سالفہدہ علم ظن اوزرینہ بنا ایدلمش بر طاقم فرضیہ لرلہ نقصان آلود تجربہ لر ، خرافات ایلہ مشبوع ماصاللرک ہیئت مخلوطہ سنہ اطلاق اولنور ؛ اوزمانلر کرک مدرکات عقلیہ ، کرک محسوسات تجربیہ دائر سویلہ مش اولدقلری ہر بر سوز علم نامنی آیردی . ام قدیمہ نک کتابلرندن اک معتبرینی ، بالفرض اریسطونک بر اثرینی آوب اوقوسہ کز شائبہ ظنون و اوہامدن پاک ، تصورات غریبہ دن آزادہ ہانده هیچ بر حقیقت بولہ مازسکز . ایستہ بونک نتیجہ سی اولہرق علم واحدک ایکی مختلف امت آرمہ سندنہ کی اختلاف تامندن طولانی بین الام رابطہ علمیہ کلیاً مفقود ایدی . چونکہ ہر قوم کاهنلرینک ، فیلسوفلرینک اوہام و افکاری آرمہ سندنہ کندی عقائدینی ، عاداتنی تأییدہ مدار اولہ جق ، طبیعتہ موافق کاہجک نہ بولدیسه علمہ ادخال ایتدیکی کبی او بر قومہ عینیلہ حرکت ایتدی .

خلاصہ کلام ، قرون ماضیہدہ علم ہوسات نفسانیہ نک ، معتقدات خرافیہ نک ، اعتیادات محلیہ نک اسیری ایدی ؛ حالوکہ بونلرہ حاکم اولسی ایجاب ایدر ایدی .

لکن عصر حاضر اصطلاحندہ علم حواسک دلائیلہ ، مکرراً یاپیلان تجارب مدققانہ نک شہادتیلہ ثبوت بولان مدرکات انسانیتہ نک مجموعیدرکہ اعتقاداتدن ، عاداتدن ، فرضیات و ظنیاتدن تمامیلہ مستقندر . بونک ایچون بر مملکتندہ کیمیا اسمی آتندہ کی علم نہ ایسہ کرہ نک اوکا مقابل کلن مملکتندہ عینیدر . تجربہ و تدقیقک حکمی التندہ بولنان بوتون علوم سائرہدہ بونک عینیدر .

ایستہ صحت و حقیقتی اک قوی دلیل ایلہ ثابت ، بناء علیہ تسلیمی واجب اولان علم بو درلو اولور . اک قوی دلیل ایسہ حواسک تدقیق و امتحانہ عرض انقیاد ایدہ بیلیدر . شوقدرکہ بعض فرضیات و تخمیناتک استعمالہ دائمی صورتدہ احتیاج واردر . چونکہ انواعی آرمہ سندنہ بو قدر تخالف حکمفرما ایکن بومدرکات و محسوساتدن عالم صناعتدہ انتفاع ایدیلہ بیلیمک ایچون بوندہ حاکم اولان قانون طبیعی بیلنہرک او طرفدن ، واو واسطہ ایلہ بر نظام انضباط آتہ آلمق ، بونک

ایدم . مقالہ لری ہر نسلہ کال بکنمش . کورشمک آرزو سندنہ اولدیغنی خبر ویردی . مرحوم اوزمان شہزادہ باشندنہ بر اودہ اقامت ایدیوردی . فرط اشتیاقلہ کتدم کورشم . بشاشتہ قبول ایتدکن صکرہ من القدیم الفت و محبت وار ایش کبی قونوشمغہ باشلادی . اوطہدہ بر قاچ کشی وار ایکن کنیدیسی کیجہلک روبہ سیلہ کوکس باغر آچیق ایاقده الی بریسنک اوموزینہ طیامش ملاطفہ ایدیوردی ، بر الیہدہ بنم اوموزمہ طیبوب بنیہ داخل مصاحبہ ایلدی ارہ صرہ دونوب اوطہدہ بولنانلرندن بریسنہ مهم بر مقالہ املا ایدیورایدی . ایتدیکی ملاطفہ لرندن بریہ ایمانسزلر ؛ بنم ایجاد ایلدیکم الفاظ و عباراتی اولیلہ اتحال و استعمال ایدیورسکزکہ بن بیلہ بنم اولدیغنی کوچلک ایلہ اکلایورم دیہ ایتدیکی ملاطفہ ظریفانہ ایدی . بو سوزک مخاطبی ایکی ذات اولوب بری حاضر بالمجلس دیکری غائب ایدی . ای روح کال ؛ شاد اول ، ایجاد و یاترویچ ایتدیکم الفاظ و تعبیرات ایلہ لسانغزی توسیع و تزین ایلدک ، بوکون بتون ارباب قلم و الفاظ و تعبیراتی استعمال ایدرک نام کال بین الانام تعظیم و محبت ایلہ یاد اولنور ، ہر قلمدن ہر دم سکا فاتحہ لر اتحاف ایدیور . مطبعہ یہ دوام ایتدی مرحوم بکا تنبیہ ایلدی . بونک اوزرینہ ارہ صرہ بک اوغلندہ خاچوپولو چارشوسندنہ عبرت غزتمہ سی ادارہ خانہ سنہ کلوب کتیمکہ باشلادم . کال بکی ایکی اوج کرہ دہا یا کوردم یا کورمدم . ادارہ خانہدہ کورشدیکم قونشدیغ شمدی صحیہ رئیس مدحت افندی حضرتلری ایدی . آتیدہ ذکر اولنہ جنی اوزرہ بر عالم ابتلاہدہ مکر اوج سنہ ایکی ماہ قدر رفاقتمز مقدر بولنمش اولان رژی قومیسری نوری بک مرحوم ایلہ مجلس مبعوثان اعضاسندن انطالیہ مبعوثی ابوالضیا توفیق بک افندی بی اوزمانہدک ولوتصادفی اولسون کوردیکم هیچ خاطر مہ کلیور . بن غزتہ ادارہ خانہ سنہ دوامہ باشلاییلدنبری ہنوز ایکی اوج ماہ قدر بر مدت کچمش ایدی کہ کال بکک « سلسترہ - یاخود - وطن نامندہ کی اثر مشہوری بر کیجہ کدک پاشادہ کللی آغوبک تیاتروسندنہ صحنہ تماشاہ وضع اولندی . اوکیجہ تیاترودہ فوق الحد از دحام و ارایدی . اثر پیانی القشلرہ غرق ایدندی . متعاقباً « عبرت » الفا اولندی و محرر عاجزدہ بر لکدہ اولدیغنی حالہ سالف الذکر ذوات بلاد مختلفہ یہ تبئید ایدندی . ابتدای امردہ نصل و نرہ لرہ تغریب ایدیلہ جکمز معلوم دکل ایدی ، دیدم :

سورلدی پیشوایان وطن بر سمت مجہولہ

فراموش ایتیمک احباب ! اخوانی دعا کزدن

برکت زادہ : اسماعیل مہدی

## حدیث فکر

الحادک حضور علمدہ کی موقعی

دینسزلرک شہادتیلہ اونلرک غایت واهی اولان استشکالاتنی سرد